

**Viru-Nigula Vallavolikogu
Viru-Nigula Vallavalitsus**

VIRU-NIGULA VALLA EELARVESTRAATEEGIA 2024–2028

Viru-Nigula vald 2024

Sissejuhatus	3
1. Majanduslik olukord riigis	4
1.1. Rahandusministeeriumi kevadine majandusprognoos 2024	4
2. Sotsiaalmajanduslik olukord Viru-Nigula vallas.....	6
3. Eelarvestrateegia eelarveosad.....	13
3.1. Põhitegevuse tulud	13
3.2. Põhitegevuse kulud	16
3.3. Investeermistegevus.....	19
3.4. Finantseermistegevus.....	24
4. Ülevaade vallast.....	27
5. Arvestusüksuse põhitegevuse tulem	28
6. Arvestusüksuse võlakoorem.....	29
7. Finantsvõime	30

Sissejuhatus

Viru-Nigula valla eelarvestrateegia on koostatud vastavalt kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduses (edaspidi *KOFS*) § 20 sätestatule. Eelarvestrateegia koostamine on kohalikele omavalitsustele (edaspidi *KOV*) kohustuslik alates 2012. aastast.

Eelarvestrateegia koostamise eesmärk on tagada valla eelarvestamise jätkusuutlikkus pikemas ajalisel raamistikul. Tegemist on eelseisvate aastate rahalisi võimalusi käsitleva finantsplaaniga, mis lähtub selle koostamise hetkel kasutada olnud teabest ja poliitilistest seisukohtadest. Üldjuhul koostatakse eelarvestrateegia samaaegselt valla arengukavaga. Sellise sammuga soovitakse saavutada nimetatud kahe dokumendi parem läbimõtestatus ja kooskõla, samuti mõjusam ja tõhusam kohaliku omavalitsuse ülesannete täitmine, parem eri valdkondade valitsemise koostöö ning suurem selgus, et mida avaliku rahaga tehakse. Vastavalt *KOFS* § 20 lõikele 1 koostatakse eelarvestrateegia arengukavas püstitatud eesmärkide saavutamiseks, et planeerida kavandatavate tegevuste finantseerimist. Eelarvestrateegiat korrigeeritakse vajadusel igal aastal 15. oktoobriks tulenevalt majanduskeskkonnas toimuvatest muutustest, täpsustades eelseisva aasta kavasad ning täiendades prognoosi aasta võrra.

Eelarvestrateegias kohandatakse valla plaane vastavalt muutustele majanduskeskkonnas ning valla arengu eesmärkidele.

Eelarvestrateegias esitatakse kohaliku omavalitsuse üksuse majandusliku olukorra analüüs ja prognoos perioodiks 2024–2028, mis hõlmab eelarvestrateegia vastuvõtmisele eelnenud aasta tegelikud, jooksva aasta eeldatavad ja eelarvestrateegia perioodiks prognoositavad põhitegevuse kulud, olulisemad tegevused investeeringute osas, investeeringute kogumaksumuse prognoosi ja võimalikud finantseerimisallikad. Tuuakse välja eeldatav finantseerimistegevuse maht vaadeldaval perioodil ja likviidsete varade muutus, samuti informatsioon eelarvestrateegia perioodiks kavandatavatest kohalike maksude ja maamaksumäära muudatustest. Arengukava koos eelarvestrateegiaga on aluseks valla iga-aastase vallaeelarve eelnõu koostamisele. Eelarve kaudu tagatakse valla arenguks vajalikud ressursid kalendriaasta jooksul. Viru-Nigula valla arengukavas püstitatud eesmärkide ja vastavate tegevuste elluviimiseks on vajalik kindlustada valla tulubaasi stabiilsus ja jätkusuutlikkus ning finantsiline iseseisvus.

Eelarvestrateegia perioodi tegevuste planeerimisel on eesmärkideks seatud:

- positiivne põhitegevuse tulem;
- investeeringute püsivalt kõrge osakaal kogukuludest;
- võlakoormuse võimalikult madal tase;
- erinevate toetusrahade kaasamine vajalike investeeringute teostamiseks;
- finantsdistsipliini tagamise meetmetest kinnipidamine.

1. Majanduslik olukord riigis

1.1. Rahandusministeeriumi kevadine majandusprognos 2024

Eesti majandus langes 2023. aastal 3% ja seejuures langes suure osa tegevusalade lisandväärtus. Samas kasvas jooksevhinnas SKP 4,6%. Eesti ettevõtete ja majapidamiste kindlustunne on väike, kuid viimastel kuudel on mõnes sektoris olnud ka kindlustunde paranemise märke. Rahandusministeerium prognoosib, et 2024. aasta kokkuvõttes jääb majanduse reaalne maht enam-vähem 2023. aasta tasemele, kuid majandus pöördub aastases võrdluses kasvule selle aasta teises pooles, kui peaksid paranema nii välisõudlus kui ka majapidamiste tarbimisvõimalused. 2025. aastaks oodatakse 3,3 protsendilist majanduskasvu. Järgmistel aastatel on kasv aeglasem kui 3%.

Viimastel kuudel on ettepoole vaatavad indikaatorid viidanud maailmamajanduse mõningasele taastumisele. Majandusaktiivsuse indeks (PMI) tõusis arenenud tööstusriikides 2024. aasta märtsis viimase 9 kuu kõrgeimale tasemele. Ka euroala PMI oli viimase 9 kuu kõrgeim. Eesti peamiste eksporditurgude ekspordi ja impordi prognoosid viitavad järk-järgulisele paranemisele aasta teises pooles, mida toetab intressimäärade langetamise ootus. Tugevnev välisõudlus võimaldab ka Eesti eksportival tööstusel kasvurajale pöörduda.

Ekspordi nõrkus 2023. aastal tulenes eelkõige välisõudluse nõrkusest, soodsa importtoorme kadumisest ning transiidi hääbumisest. 2024. aastaks oodatakse kaupade ekspordi edasist langust ning turuosa langust välisturgudel. Samas on teenuste eksport IT-sektori ekspordi edukuse toel kasvutrendil. IT-teenuste müük mitteresidentidele moodustas 2023. aastal pea neljandiku kogu teenuste ekspordist. Järgnevateks aastateks oodatakse ka info ja side tegevusala lisandväärtuse suuremat osatähtsust Eesti majanduses.

Töötus kasvab, kuid töötuse suurt hüpet me tõenäoliselt ei näe. Arvestades majanduslangust, võib tööturu olukorda pidada rahuldavaks. Töötajate arv on langenud alates 2023. aasta keskpaigast ning töökohtade arvu langus on olnud suurim tööstuses ja ehituses. 2024. aastaks oodatakse hõivatute arvu langust 0,3% võrra ja tööpuuduse mõõdukat kasvu. Tööpuudus stabiliseerub 2028.aasta lõpuks oma normaaltasemele 6% lähedusse. Palgakasv aeglustub tänavu, kuid püsib vaatamata nõrgale majanduskasvu väljavaatele siiski suhteliselt kiire. Alates 2025. aastast kasvab keskmine palk nominaalse majanduskasvuga sarnases tempos.

Eratarbimine peaks 2024. aastal kasvule pöörduma. Palgakasv taandub 2024. aastal küll 6% juurde ja on järgmistel aastatel 5% lähedal, kuid see on märgatavalt kiirem hinnakasvust. Alates 2024. aasta teisest poolest hakkavad oodatavalt vähenema ka laenuintressimaksud, mis jätab majapidamistele rohkem raha muudeks kulutusteks. Aasta teises pooles peaks ka tööturul hakkama olukord paranema, mis toetab majapidamiste kindlustunnet. 2024. aasta kokkuvõttes jääb tarbimise kasv veel tagasihoidlikuks, kuid kiireneb 2025. aastal oluliselt.

Investeeringud on kahanenud juba kaks aastat järjest ja väike langus võib jätkuda ka 2024. aastal. Käesoleval aastal võiks ettevõtete investeerimisjulgus tasapisi taastuma hakata, kuid

eluasemeinvesteeringud jäävad ilmselt eelmisele aastale alla. Intressimäärade alanemine ja nii Eesti kui ka meie kaubanduspartnerite majandusolude paranemine peaks taastama tavapärase investeeringute taseme paari aasta jooksul.

Energiahindade alanemine ja sisemaise hinnasurve järk-järguline taandumine hoiab inflatsiooni aeglustumistrendil. 2024. aasta kevadel taandub inflatsiooniarvestusest välja aastataguste energialeevendusmeetmete mõju ja energiahinnad pöörduvad langusesse, tuues kaasa inflatsiooni aeglustumise. Lähikuudel jätkub ka toiduainete hinnatõusu järk-järguline pidurdumine. Alusinflatsioon aga eriti ei aeglustu. 2024. aasta tarbijahindade kasvuks prognoositakse 3,4%. Järgmistel aastatel aeglustub inflatsioon veelgi.

Käesoleva ja järgnevat aastate eelarvepositsioon on tugevalt mõjutatud eelarvestrateegia veel jõustumata otsustest. Prognoosi põhistsenaarium sisaldab üksnes seadustatud maksumuudatusi ja konkreetset teadaolevaid kuluotsuseid, mis koos makromajanduse muutustega suurendavad eelarvepuudujääki sel aastal 1,4 miljardi euronit ehk 3,5%ni SKPst ning järgmisel aastal 5,3%ni SKPst. Sügav, 5% lähedane, defitsiit püsib prognoositavalt kogu prognoosiperioodi jooksul. Prognoosi lisatsenaariumis on arvestatud kõigi väljakuulutatud meetmete rakendumisega planeeritud mahus, mis vähendab puudujääki 2025. aastal 2,6%ni SKPst ning 0,8%ni SKPst 2028. aastaks. 2024. aasta eelarvega võrreldes ulatub puudujääk 0,6% võrra SKPst suuremaks maksutulude aeglasema kasvu ning suurenenud investeerimismahu tõttu.

Valitsussektori võlakoormus kasvab suurenenud defitsiidi tulemusel sel aastal 22,6%ni SKPst ja jõuab 2028. aastaks 35,9%ni SKPst.

Tabel 1. Rahandusministeeriumi majandusprognoosi põhinäitajad 2023–2028²

Näitaja	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Tarbijahinnaindeks	9,2%	3,4%	2,5%	2,1%	2,0%	2,0%
Töötuse määr (% tööjõust)	6,4%	7,2%	6,7%	6,3%	6,2%	6,1%
Keskmine brutokuupalk	1833	1944	2042	2143	2246	2354
Keskmine brutokuupalga kasv	2,1%	2,5%	2,5%	2,8%	2,7%	2,7%

Tabel 2. Eesti Panga majandusprognoosi põhinäitajad 2023–2026²

Näitaja	2023	2024	2025	2026
Tarbijahinnaindeks	9,2%	3,2%	2,4%	1,9%
Töötuse määr (% tööjõust)	6,4%	7,6%	7,2%	6,8%
Keskmine brutokuupalk	1832 €	1959 €	2049 €	2147 €
Keskmine brutokuupalga kasv	11,4%	6,9%	4,6%	4,8%

Eesti Pank on oma prognoosis optimistlikum.

¹ Rahandusministeeriumi kevadine majandusprognoos 2024. <https://www.fin.ee/riigi-rahandus-ja-maksud/fiskaalpoliitika-ja-majandus/rahandusministeeriumi-majandusprognoos> (29.07.2024).

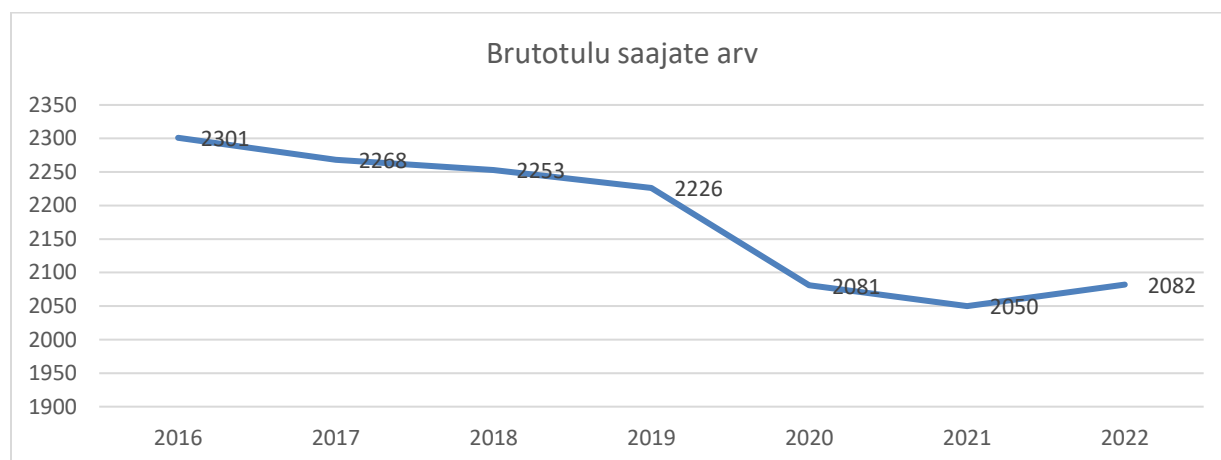
² Eesti Panga prognoos <https://www.eestipank.ee/press/prognoos-majandus-tousu-lavel-26032024> (29.07.2024).

2. Sotsiaalmajanduslik olukord Viru-Nigula vallas

Viru-Nigula valla majanduslik analüüs näitab, et ühinenud vald on oma näitajate poolest nn pisut alla keskmine Eesti vald, kus pisut võimekam piirkond on Kunda linn ja Viru-Nigula alevik, arengus veidi tagasihoidlikum on Aseri piirkond. Hinnangu aluseks on piirkondade brutotulu saajate suhtarv elanikest, keskmine brutotulu (sh keskmine palk) keskmine tööhõive, töötuse määr ja nende näitajate dünaamika.

Viru-Nigula vallas on seisuga 01.01.2024 5631 elanikku. 01.01.2023 seisuga oli 5720 elanikku (vähenemine 89 elanikku). Brutotulu saajate arv seisuga 31. detsember 2022 oli 2082, mis moodustab 36% elanike arvust. **Värskemad andmed pole hetkel saadaval 29.07.24, uuendan jooksvalt**

Brutotulu saajate arvu muutusi Viru-Nigula vallas alates 2016. aastast kuni aastani 2022 iseloomustab järgmine joonis 1.

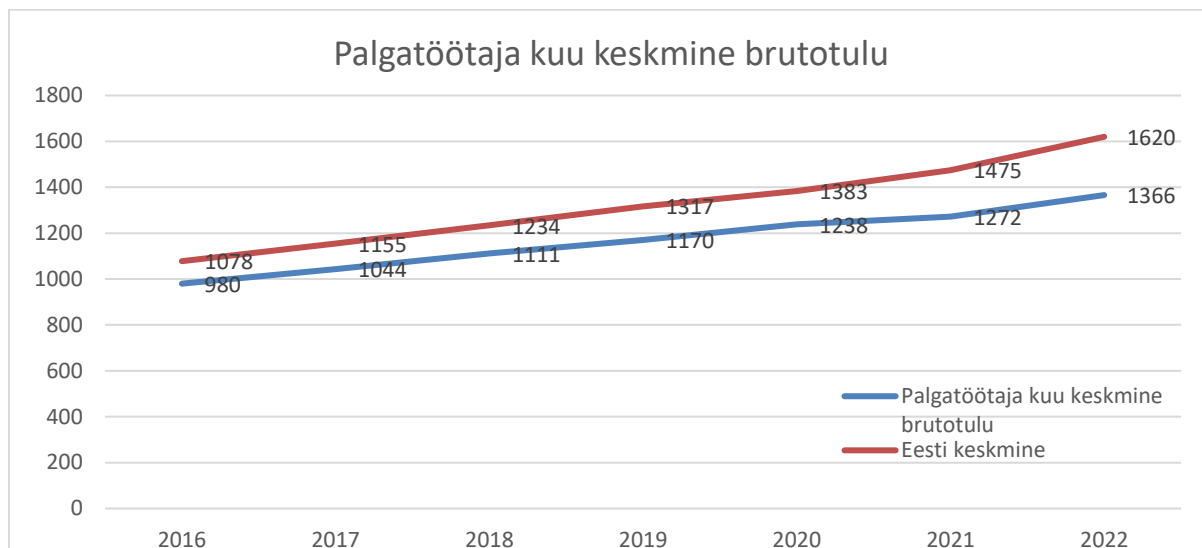
Joonis 1. Brutotulu saajate arv Viru-Nigula vallas 2016–2022³

Brutotulu saajate arvu langus 2020. aastal on põhjustatud suurtest koondamistest eraettevõtluses. Langus jätkus ka 2021. aastal. 2022. aastast on märgata väikest tõusu, kuid 2023. aasta esimene pool näitab juba selgelt töötute arvu kasvu.

Brutotulu saajate arvu stabiilsuse tagab majanduslik olukord, kus pisut väheneva rahvaarvu juures tööhõive tänu pensioniea nihkumisele, elanike tervislikule seisundile ja lõimumisele paraneb, mis tagab maksumaksjate arvu stabiilsuse vähemalt järgneviks viieks aastaks.

Palgatöötaja kuu keskmine brutotulu prognoos on pigem tagasihoidlik ja jääb alla riigi keskvalitsuse prognoosile, mis omakorda peaks olema turvaline võttes arvesse võimalikke majanduse langusest (või muudest teguritest) tingitud riske.

³ Brutotulu saajate arv ja palgatöötaja kuu keskmine brutotulu. <https://andmed.stat.ee/et/stat> (03.08.2023).

Joonis 2. Palgatöötaja kuu keskmine brutotulu Viru-Nigula vallas 2016–2022³

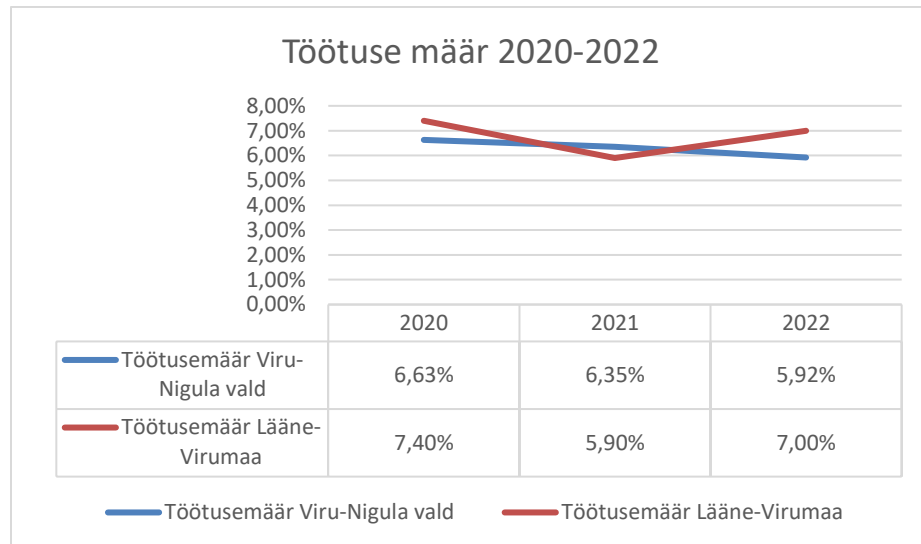
Palgatöötaja keskmise brutotulu sees on ca 80-85% keskmise palk, emapalk, koondamishüvitised, juhatuse-nõukogude hüvitised jne.

Kindlasti on veel teisi näitajaid, mis mõjutavad kaudselt füüsilise isiku tulumaksu (FIT) laekumist. Neist olulisemad, et kui palju on ühes või teises ettevõttes Viru-Nigula enda inimesi ja töötajaid teistest omavalitsusüksustest ning kuivõrd see sisemine struktuur ettevõttes muutub. Samuti ümbrikupalga osakaal kogu sissetulekust ja selle osakaalu muutumine prognoosiperioodil, mida peetakse ka üleriigiliseks probleemiks.

Sotsiaalmajanduslikku olukorda näitab ka oluliselt töötuse määr⁵. Analüüsi aluseks on võetud töötukassa veebilehelt andmed registreeritud töötute arv päeva seisuga. Töötusmäär Viru-Nigula vallas näitab alljärgnev tabel. Joonises 3 on välja toodud töötuse määr Lääne-Virumaal.

⁴ Registreeritud töötud päeva seisuga 2020-2023 (01.08.2023). <https://www.tootukassa.ee/et/statistika-ja-uuringud/peamised-statistilised-naitajad/paevane-statistika> 29.07.2024.

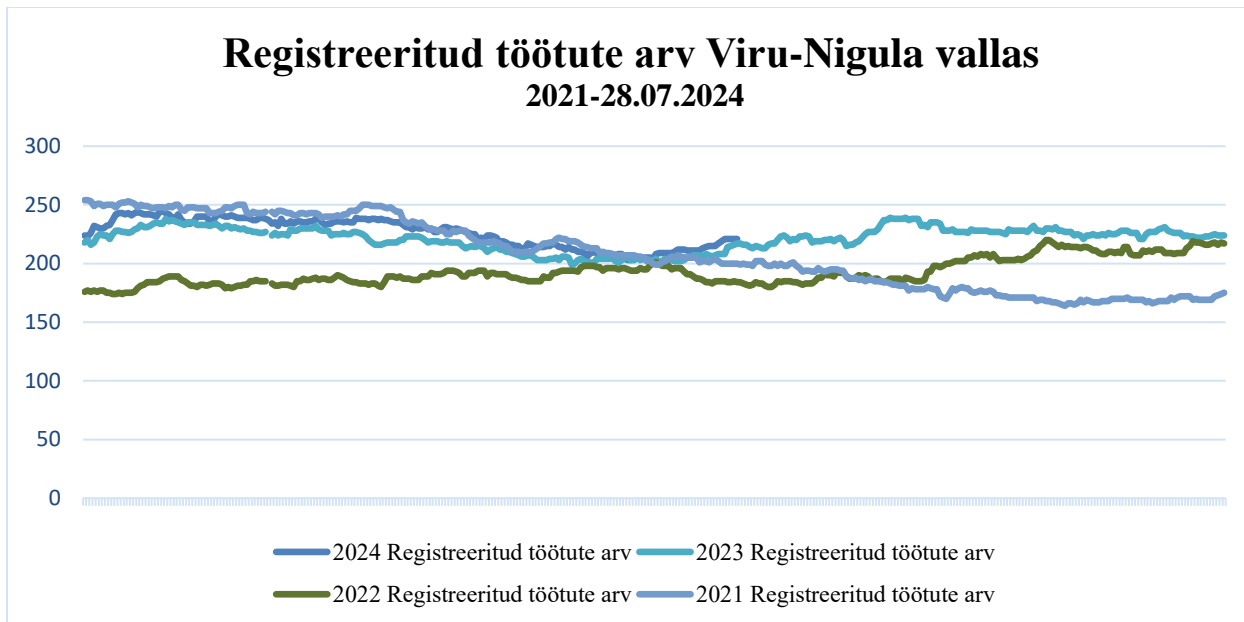
⁵ Töötuse määr = keskmine töötute arv/tööealine isikute arv

Joonis 3. Töötute suhe tööealistesse võrdlus Viru-Nigula vallas ja Lääne-Virumaa 2020-2022

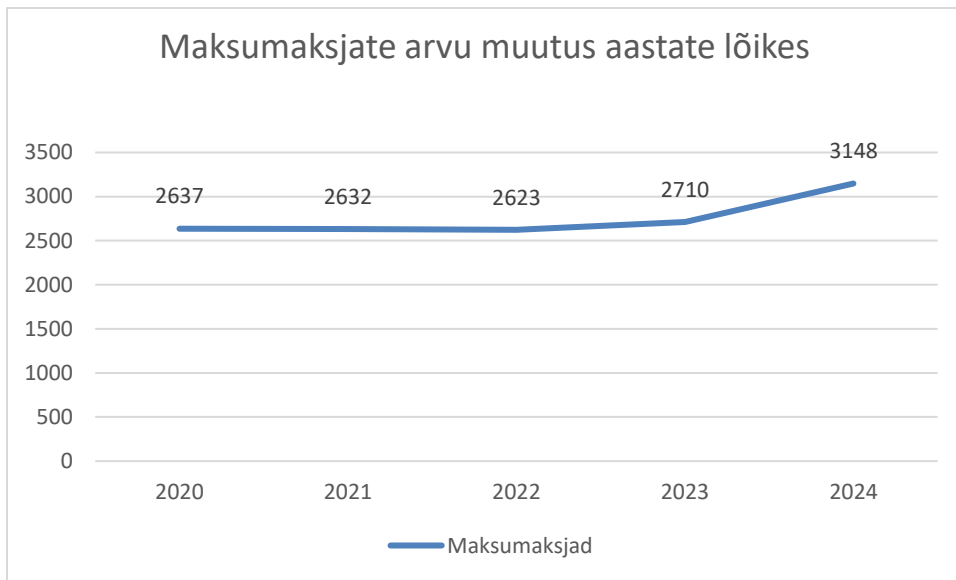
Registreeritud töötuse määr päevade lõikes 2021. a algusest kuni 28.07.2024. a saab töötuse määra arvutada kuni maakonna tasemeni, sest KOV tasemel tööjõu andmed puuduvad (<https://www.tootukassa.ee/et/statistika-ja-uuringud/peamised-statistilised-naitajad/paevane-statistika> 29.08.2024).

Allolev joonis näitab registreeritud töötute trendi päeva kaupa Viru-Nigula vallas, aastate lõikes.

Joonis 3. Registreeritud töötud päeva seisuga⁴

Maksumaksja – isik, kes maksuseaduses sätestatud tingimustel ja korras on kohustatud maksu maksma. Maksumaksjate hulk on sõltuvuses majanduslikuga kui ka ühiskonnas toimuvate muutustega (linnastumine, rahvastiku vananemine). Maksumaksjate andmed on avalikult kättesaadavad Rahandusministeeriumi kodulehelt ning andmed selle kohta on olemas alates aastast 2004².

Joonis 4. Maksumaksjate arvu muutus 2020-2024 (5 kuu keskmine 2024)⁶

Viru-Nigula valla lähimineviku finantsnäitajate kokkuvõtte tugevuste ja nõrkuste kohta:

Tugevused

- Mõistlik võlakoormuse tase.
- Omafinantseerimise võimekuse näitaja on veidi üle 1,0. Vald suudab panustada omavahenditest piirkonna arengusse (omafinantseerimise võimekuse näitaja peab olema vähemalt 1,0).
- Tulude (sh tulumaksu laekumise) kasv.
- Investeeringute suurenemine, kaasrahastamise leidmise võimekus.

	2023 täitmine	2024 eeldatav täitmine	2025 eelarve	2026 eelarve	2027 eelarve	2028 eelarve
Põhitegevuse tulude muutus	-	0%	4%	4%	4%	4%
Põhitegevuse kulude muutus	-	9%	0%	2%	1%	2%
Omafinantseerimise võimekuse näitaja	1,09	1,00	1,05	1,07	1,09	1,10

⁶ Maksumaksjad 2020-2024. <https://www.fin.ee/riik-ja-omavalitsusedplaneeringud/kohalikudomavalitsused/finantskorraldus#finantsulevaated> 29.07.2024.

Nõrkused

- Elanike arv on vähenenud.
- Maksumaksjate arvu langustrend.
- Sõltuvus riigieelarvest.
- Piirkonna keskmine brutopalk jääb alla riigi keskmisele.

Käesolevas strateegias on põhitegevuse tulude ja põhitegevuse kulude prognoosimisel lähtutud Rahandusministeeriumi prognoosist ja valla eelarve eelnevate aastate dünaamikast.

Koalitsioonilepe 2024-2027

Eesti Reformierakond, Sotsiaaldemokraatlik Erakond ja Erakond Eesti 200 sõlmisid 22. juulil 2024 Toompea lossi valges saalis koalitsioonileppe ehk valitsusliidu programmi aastateks 2024-2027. Sellega täiendati kolme erakonna vahel 2023. aastal sõlmitud valitsusliidu programmi ning Vabariigi Valitsuse tööplaani. Leppele kirjutasiid alla kõigi nimetatud erakondade parlamendisaadikud.

Tegevusplaan kindluse kasvuks

Eesti Reformierakond, Sotsiaaldemokraatlik Erakond ja Erakond Eesti 200 jätkavad valitsusliiduna tööd selle nimel, et tagada Eesti inimestele ja ettevõtetele igakülgne kindlustunne. Kolme erakonna ühine eesmärk on kindlustada Eesti julgeolek, suunata majandus kasvuteele, vähendada sotsiaalset ja regionaalset ebavõrdsust ning tagada riigi rahaline jätkusuutlikkus.

Praegune valitsusliit alustas koostööd, kui Venemaa sõda Ukraina vastu oli kestnud üle aasta. See sõda kestab jätkuvalt ja selle mõjud on jõudnud meie kõigini. Ühelt poolt oleme õigustatult suurendanud rekordilises tempos riigikaitsekulusid, kuid teiselt poolt on see sõda kaasa toonud pika negatiivse mõju meie majandusele ning inimeste kindlustundele ja toimetulekule.

Eesti konkurentsivõime on langenud, sest energia ja tooraine on kallimad, senised tarneahelad ei toimi ning nõudlus meie peamistel eksporditurgudel kiratseb. Muutused Euroopa rahanduspoliitikas on tõstnud laenuintresse ja sõjahirm vähendab investeerimiskindlust. Eeltoodu on kogumis rõhumas meie riigieelarvet ja kasvatamas määramatust tuleviku ees.

Koalitsiooniosalised leiavad, et eelkirjeldatud kriitiline olukord vajab hästi toimivat valitsusliitu, mis suudab kiirelt langetada lahendust toovaid otsuseid ja pakkuda poliitilist pikka vaadet. Keskendudes kõige olulisemale, suudame anda ühiskonnale piisavalt kindlustunnet, et tagada inimeste majandusliku heaolu kasv, saada korda riigi rahaasjad ja seeläbi panustada kõikide teiste eluvaldkondade arengusse.

Eesmärgid

- Julgeoleku kindlustamine
- Riigirahanduse jätkusuutlikkuse tagamine
- Rohereformide läbiviimine
- Piirkondliku mahajäämuse vähendamine
- Sissetulekute ebavõrdsuse vähendamise ja tervelt elatud aastate ning eluea pikendamine
- Personaalse riigi väljaarendamine
- Kvaliteetse hariduse tagamine⁷

⁷ Riigi koalitsioonilepe <https://valitsus.ee/valitsuse-eesmargid-ja-tegevused/valitsemise-alused/koalitsioonilepe-2024-2027-solmitud-22072024> 29.07.2024.

3. Eelarvestrateegia eelarveosad

3.1. Põhitegevuse tulud

Viru-Nigula valla eelarvestrateegia põhitegevuse tulude prognoos on toodud tabelis 4. Selle tabeli koostamise aluseks on Rahandusministeeriumi eelarvestrateegia koostamise vorm, kus põhitegevuse tulud on jaotatud oma sisult nelja valdkonda: maksutulud, tulud kaupade ja teenuste müügist, saadavad toetused ning muud tegevustulud.

Tabel 4. Viru-Nigula valla põhitegevuse tulude täitmine 2023 ja prognoos 2024–2028.

	2023 täitmine	2024 eeldatav täitmine	2025 eelarve	2026 eelarve	2027 eelarve	2028 eelarve
Põhitegevuse tulud kokku	10 794 931	10 844 915	11 325 979	11 774 022	12 186 966	12 615 558
Maksutulud	5 346 684	5 833 743	6 155 979	6 454 022	6 766 966	7 095 558
sh tulumaks	5 139 493	5 677 000	5 960 850	6 258 893	6 571 837	6 900 429
sh maamaks	207 191	156 743	195 129	195 129	195 129	195 129
sh muud maksutulud	0	0	0			
Tulud kaupade ja teenuste müügist	839 177	766 231	770 000	750 000	750 000	750 000
Saadavad toetused tegevuskuludeks	4 432 319	4 136 941	4 250 000	4 450 000	4 550 000	4 650 000
sh tasandusfond	963 305	1 281 427	1 300 000	1 300 000	1 300 000	1 300 000
sh toetusfond	3 232 660	2 738 098	2 800 000	3 000 000	3 100 000	3 200 000
sh muud saadud toetused tegevus	236 354	117 416	150 000	150 000	150 000	150 000
Muud tegevustulud	176 752	108 000	150 000	120 000	120 000	120 000

Põhitegevuse tulude muutus on eelarvestrateegia perioodil kavandatud konservatiivselt. Kõige suurema osakaaluga põhitegevuse tululiik on füüsilise isiku tulumaks (FIT), moodustades valla eelarve tuludest ca 52%.

Tulumaksu laekumise prognoosi aluseks on neli peamist komponenti: maksumaksjate arv, keskmine brutosissetulek, tööhõive ja FIT laekumise brutotulu protsent (riigi keskvalitsuse otsusel). Prognooside koostamisel on arvestatud piirkonna senist näitajate dünaamikat.

29. juulil võttis Riigikogu kolmandal lugemisel vastu tulumaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu, millega võrdsustatakse 2027. aastaks omavalitsustele pensionituludelt makstav tulumaksuäär muude tuludega. Seadus jõustub tuleva aasta 1. jaanuarist.

Vastuvõetud seadusega muudetakse kohalike omavalitsuste üksustele tulumaksu eraldamise põhimõtteid. Aastatel 2025–2027 suurendatakse järk-järgult füüsilise isiku riiklikult pensionilt eraldatavat tulumaksu praeguselt 2,5%-lt kuni 10,23%-ni, vähendades samal ajal järk-järgult muudelt tuludelt saadavat tulumaksu osa 11,89%-lt 10,23%-le. Kahe laekumise võrdsustumise tulemusel suurenevad nende kohalike omavalitsuste tulud, kus eakate osakaal on kõrge, olles seega finantsiliselt võrdsemas seisus nende omavalitsustega, kus on kõrgem tööaliste osakaal ja palgatase.

Kohalikele omavalitsustele laekuva tulumaksu osa arvestamise määrad on vastu võetud muudatuse kohaselt järgmised:

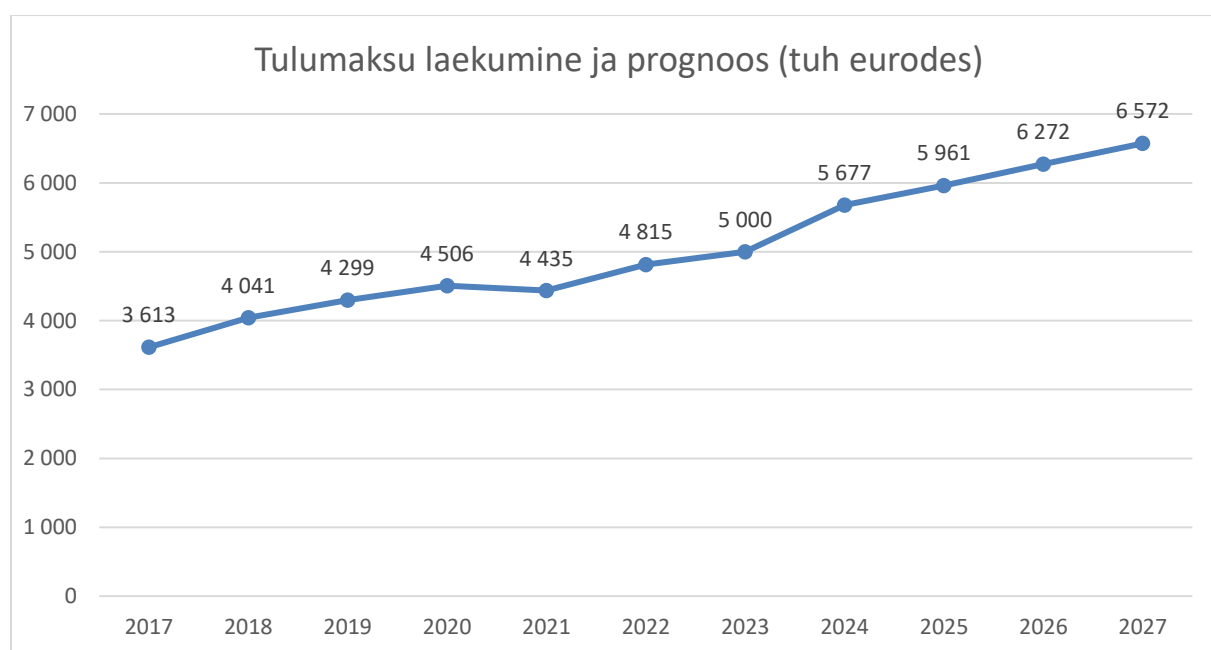
* 2025. aastal pensionituludelt 5,50% ja füüsilise isiku muudelt tuludelt 11,29%;

- * 2026. aastal pensionituludelt 8,50% ja füüsilise isiku muudelt tuludelt 10,64%;
- * 2027. aastast alates pensionituludelt ja füüsilise isiku muudelt tuludelt ühtemoodi 10,23%.

Seadus arvestab lisaks ka nende kohalike omavalitsustega, kes annavad tulevikus tulumaksu kasvust osa ära. Leevendusmeetmena kehtestatakse piirmäär, millest rohkem ei saa muudatuse tulemusel väheneda ühegi omavalitsuse tulubaas (tulumaks ja tasandusfond) – võrreldes stsenaariumiga, kui midagi ei muudeta:

- * 2025. aastal ei või laekuv tulubaas väheneda üle 1,5%;
- * 2026. aastal ei või laekuv tulubaas väheneda üle 2,0%;
- * 2027. aastal ei või laekuv tulubaas väheneda üle 2,5%;
- * 2028. ja 2029. aastal ei või laekuv tulubaas väheneda üle 3,0%.
- * 2030. aastast alates vähendatakse kompensatsiooni 15% võrra aastas kuni 2035. aastani.

FIT laekumise prognoos on esitatud joonisel 5. Näitaja iseloomustamiseks on kasutatud vähemalt 10 aastast perioodi, mis annab ülevaatlikuma pildi FIT dünaamikast.

Joonis 5. Füüsilise isiku tulumaksu laekumine 2017-2023 ja prognoos kuni 2028.

Tabelis 5 on esitatud FIT laekumise võrdlus aastatel 2023 ja 2024. Muutuse protsent on kasv/langus konkreetse kuu kohta.

Tabel 5. 2023/2024 aasta FIT laekumise võrdlus (jaanuar-juuni).

Kuu	2023	2024	Vahe	Muutus %
Jaauar	447 688	469 640	36 063	8,76%
Veebruar	387 695	452 599	22 866	6,27%

Märts	403 960	450 536	29 847	7,98%
Aprill	404 791	465 559	42 011	11,58%
Mai	452 748	501 869	33 454	7,98%
Juuni	416 417	477 713	15 146	3,77%

Viru-Nigula vald on kehtestanud uued maamaksumäärad (vastavalt seadusele maksimaalsed määrad). Maamaksu laekumise kasvu see kaasa ei too, kuna maamaksustamise hinnad on muutunud.

Maksumäärade muutmise põhjuseks on 2022. aastal läbi viidud maade korralise hindamine ja seoses sellega kehtestatud uued maksumäärad. Vastavalt maamaksuseadusele võib maamaksumäär olla elamumaale ja maatulundusmaa õuema kōlvikule 0,1 kuni 0,5% maa maksustamishinnast aastas, maatulundusmaale 0,1 kuni 0,5% maa maksustamishinnast aastas ja muu sihtotstarbega maale 0,1 kuni 1,0% maa maksustamishinnast aastas.

Tulud kaupade ja teenuste müügist (omatulud) moodustavad valla eelarve tuludest ca 7%. Eelarvestrateegiasse on kavandatud laekumiste kasv vastavalt kohaliku omavalitsuse enda maksumäärade, üüride ja rentide muudatustest ning kasv prognoositavateks aastateks lähtudes kaupade ja teenuste hindade üldisest kallinemisest.

Saadavad toetused moodustavad valla eelarve tuludest olulise osa ehk ca 38%. Toetuste kavandamisel on arvestatud, et need kasvavad üldise majanduskasvu tasemel.

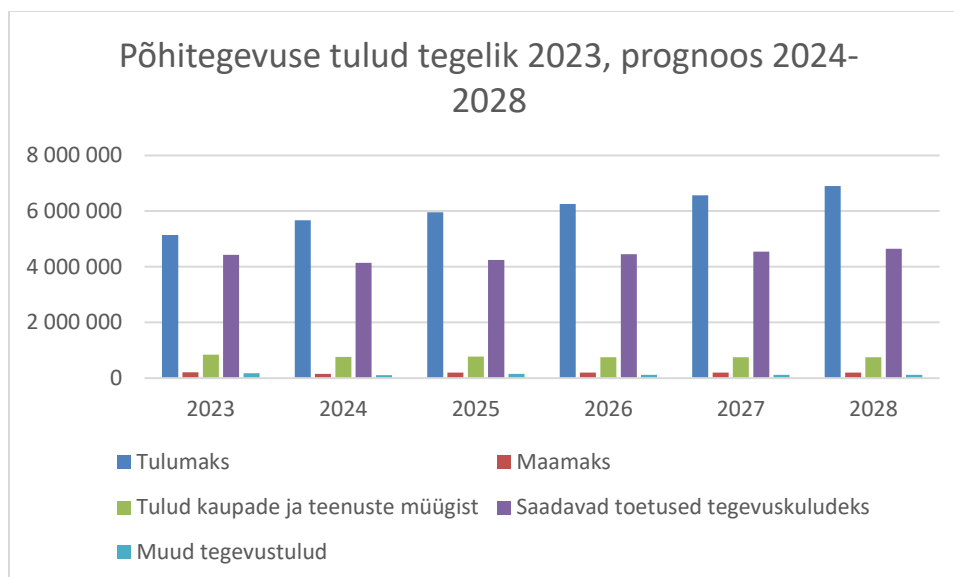
Riigi eelarvest laekuvate tasandusfondi ja toetusfondi osas on kavandatud laekumised konservatiivsed. Seaduse muutustest, mis korrigeerivad kohalike omavalitsuste tulubaasi aluseid, võivad summad eelarvestrateegia perioodil muutuda. Muude toetuste laekumised on prognoositud senist laekumise dünaamikat arvestades.

Põhitegevuse tulude kasv on planeeritud aastate lõikes ca 4%. Rahandusministeeriumi kevadprognoos näeb ette majanduskasvu stabiliseerumist selle aasta teisest poolest alates.

Põhitegevuse tulude laekumist mõjutavad tegurid on järgmised:

- Üleüldine majanduse areng riigis, maakonnas ja vallas. Arvestades Eesti riigi majanduse avatust, on kõige suurem mõjutaja kogu maailma majandus ja tema käekäik.
- KOV tulubaasi mõjutavad riigi keskvalitsuse otsused – üksikisiku tulumaksu, maamaksu, riigi eelarve toetused jt otseselt või kaudselt mõjuvad otsused.
- Euroopa Liidu projektitoetuste mahud järgmistel toetusperioodidel.
- Kohalikud otsused Viru-Nigula valla poolt osutatavate teenuste ja müüdavate kaupade maksumuste kohta.
- Eesti linnastumise jätkumine Tallinna, aga ka maakonnakeskuse Rakvere suunas.

Põhitegevuse tulude struktuuri prognoosi 2024–2028. aastatel iseloomustab joonis 6.

Joonis 6. Põhitegevuse tulud 2024–2028.

Põhitegevuse tulude planeerimisel eelarvestrateegias seatakse järgmised eesmärgid:

- Põhitegevuse tulude tegelik laekumine on vähemalt 100% ja riskid on võimalikult hästi maandatud.
- Põhitegevuse tulude kasv peab olema kiirem kui põhitegevuse kulude kasv.
- Tulude suurendamine, kasutades selleks seadusega lubatud võimalusi ning paremat/efektiivsemat majandamist.

3.2. Põhitegevuse kulud

Viru-Nigula valla põhitegevuse kulude prognoos on toodud tabelis 6.

Tabel 6. Viru-Nigula valla põhitegevuse kulude täitmine 2023 ja prognoos 2024–2028.

	2023 täitmine	2024 eeldatav täitmine	2025 eelarve	2026 eelarve	2027 eelarve	2028 eelarve
Põhitegevuse kulud kokku	9 929 152	10 817 179	10 811 000	11 050 000	11 200 000	11 450 000
Antavad toetused tegevuskuludeks	735 976	953 333	900 000	900 000	900 000	900 000
Muud tegevuskulud	9 193 175	9 863 846	9 911 000	10 150 000	10 300 000	10 550 000
sh personalikulud	6 369 493	6 867 372	6 950 000	7 150 000	7 200 000	7 300 000
sh majandamiskulud	2 819 380	2 960 774	2 961 000	3 000 000	3 100 000	3 250 000
sh muud kulud	4 302	35 700	0	0	0	0

Kulude struktuuris on toodud jaotus eraldi toetuste, personalikulude, majandamiskulude ja muude kulude lõikes. Vallavalitsus kui kohaliku omavalitsuse üksuse ametiasutus ning ametiasutuse hallatav asutus võivad sõlmida lepingu, millega kaasneb väljaminek tulevastel eelarveaastatel, juhul kui sellega on arvestatud eelarvestrateegias. Siia hulka ei loeta jooksvate majanduskulude hankeid (Rahandusministeeriumi tõlgendus 07.06.2023.a päringu kohaselt). Kui väljaminekuga ei ole eelarvestrateegias arvestatud, võib lepingu sõlmida ainult volikogu loal.

Põhitegevuse kulude kasv on planeeritud konservatiivselt ja on enam-vähem võrreldav põhitegevuse tulude kasvuga. Põhitegevuse kulude maht on eelarvestrateegia perioodil vahemikus 10,8-11,4 miljonit eurot. Kulude mahu kasvul on mitu põhjust:

- Riigi keskvalitsuse otsused palgatõusuks riigi eelarvest. Kohalikud omavalitsused panustavad oma eelarvetest lisavahendeid, et tagada konkurentsivõimeline palgatase.
- Riigi eelarve eraldised tegevuskulude toetuseks suurenevad. Näiteks toetused sotsiaalseteks garantiideks, teede hoolduseks ja mitmesugusteks projektitoetusteks.
- Kohaliku omavalitsuse enda otsused – eelarvetasakaalu hoidmiseks suurendatakse ka teiste valdkondade alaeelarveid.
- Üleüldine hindade (THI) tõus, mis suurendab kohalike omavalitsuste müüdavate kaupade ja teenuste maksumusi.

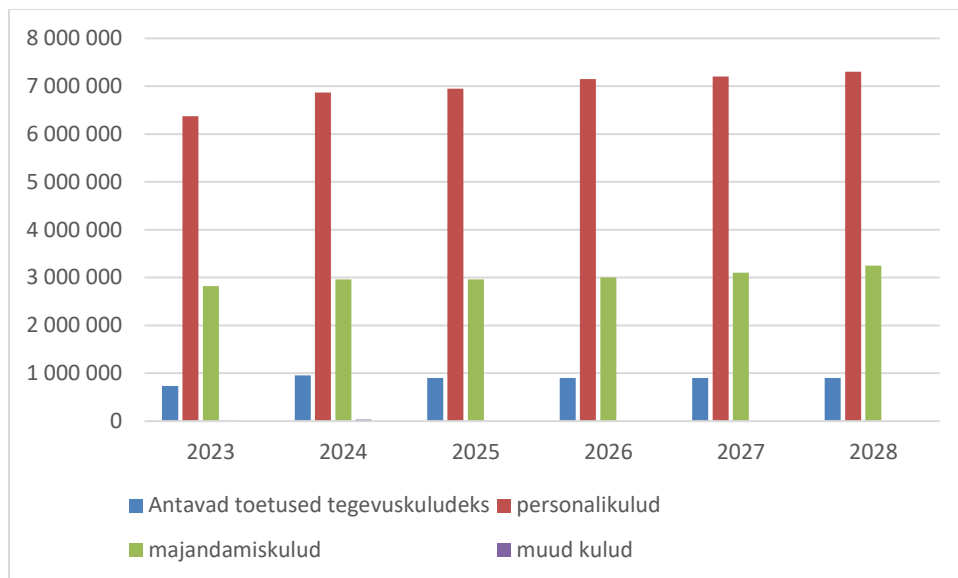
Põhitegevuse kulude kärpimise võimalused on järgmised:

- Optimeerida valla halduskulusid.
- Ühishangetel (allasutused, naabervallad jne) saavutada kaupade ja teenuste ostmisel suuremad mahud, mis annaksid võimaluse hangetel saada soodsamad hinnad.
- Optimeerida kõikide valdkondade struktuurid.
- Optimeerida taristu ülalpidamise kulusid ja vabaneda mittevajalikest varadest.
- Delegeerida vajadusel tegevused valla sõltuvatele üksustele.
- Kaasata tegevustesse kolmandat sektorit.
- Optimeerida juhtimist, tõsta töötajate motivatsiooni ja pädevusi, võimekust teha tööd produktiivsemalt.

Eesmärgid põhitegevuse kulude planeerimisel:

- Põhitegevuse kulude kasv peab jääma väiksemaks põhitegevuse kasvutempost.
- Hallatavate asutuste töötajatele tagada eelarvestrateegia perioodil võrreldav palgakasv Lääne-Viru maakonna keskmise palgakasvuga.
- Kulude vähendamiseks optimeerida juhtimiskulusid, vähendada majandamiskulusid, ühtlustada toetused, maksud jne.

Põhitegevuse kulude struktuuri prognoosi 2024-2028 aastal iseloomustab joonis 7.

Joonis 7. Põhitegevuse kulud tegelik 2023, prognoos 2024–2028.

Põhitegevuse kulude struktuuris on kõige suuremad personalikulud – ca 64%, majandamiskulud moodustavad ca 1/3 kõikidest põhitegevuse kuludest. Teised kulud on väiksema osatähtsusega. Selline jaotus kehtib kõikidel eelarvestrateegias kirjeldatud aastatel.

3.3. Investeeringustegevus

Viru-Nigula valla investeeringustegevuse prognoos on toodud tabelis 7.

Tabel 7. Viru-Nigula valla investeeringustegevuse prognoos 2024-2028, täitmine 2023.

	2023 täitmine	2024 eeldatav täitmine	2025 eelarve	2026 eelarve	2027 eelarve	2028 eelarve
Investeeringustegevus kokku	-511 148	-1 247 689	-2 983 000	-3 074 000	-3 248 000	-3 414 000
Põhivara müük (+)	328 720	150 000	150 000	100 000		
Põhivara soetus (-)	-2 606 615	-1 812 952	-2 961 000	-3 000 000	-3 100 000	-3 250 000
<i>sh projektide omaosalus</i>	-702 062	0	0	0	0	0
sihtfinantseerimine (+)	1 904 554	605 225	0	0	0	0
sihtfinantseerimine (-)	-45 202	-42 962	-45 000	-45 000	-45 000	-45 000
Finantstulud (+)	6 352	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000
Finantskulud (-)	-98 956	-150 000	-130 000	-132 000	-106 000	-122 000

Investeeringute kava täitmiseks ei piisa ainult oma eelarve vahenditest. Lisavahendid on plaanitud saada projektitoetustest ja täiendavatest laenudest. Laenude kavandamine on kooskõlas seadusega ja valla finantsvõimekusega.

Investeeringud valdkondade lõikes on esitatud allolevas tabelis 8.

Tabel 8. Viru-Nigula valla investeeringud valdkondade lõikes.

Investeeringuobjektid*	2023 täitmine	2024 eeldatav täitmine	2025 eelarve	2026 eelarve	2027 eelarve	2028 eelarve
01 Üldised valitsussektori teenused		0	25 000	25 000	0	0
sh toetuse arvelt	0	0	0	0	0	0
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)	0	0	25 000	25 000	0	0
02 Riigikaitse		0	0	0	0	0
sh toetuse arvelt						
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)						
03 Avalik kord ja julgeolek		0	0	0	0	0
sh toetuse arvelt						
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)						
04 Majandus	2 520 461	1 706 952	1 300 000	400 000	150 000	850 000
sh toetuse arvelt	1 348 476	381 967	1 100 000	0	0	0
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)	1 171 985	1 324 985	200 000	400 000	150 000	850 000
05 Keskkonnakaitse	0	0	0	30 000	0	0
sh toetuse arvelt	0	0	0	0	0	0
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)	0	0	0	30 000	0	0
06 Elamu- ja kommunaalmajandus	62 880	106 000	0	0	0	0
sh toetuse arvelt	62 880	0	0	0	0	0
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)	0	106 000	0	0	0	0
07 Tervishoid		0	0	0	0	0
sh toetuse arvelt						
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)						
08 Vaba-aeg, kultuur ja religioon	0	0	0	0	0	0
sh toetuse arvelt	0	0	0	0	0	0
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)	0	0	0	0	0	0
09 Haridus	23 274	0	0	10 000	0	0
sh toetuse arvelt	0	0	0	0	0	0
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)	23 274	0	0	10 000	0	0
10 Sotsiaalne kaitse		0	0	0	0	0
sh toetuse arvelt						
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)						
KÕIK KOKKU	2 606 615	1 812 952	1 325 000	465 000	150 000	850 000
sh toetuse arvelt	1 411 356	381 967	1 100 000	0	0	0
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)	1 195 259	1 430 985	225 000	465 000	150 000	850 000

Tabel 9 iseloomustab Viru-Nigula valla eelarvest kavandatud investeeringuid objektide lõikes, mis on kajastatud valla arengukavas.

Tabel 9. Viru-Nigula valla investeerimisobjektid 2024-2028 prognoos: **ESIALGNE**

Investeeringuobjektid valdkond	2023 täitmine	2024 eeldatav täitmine	2025 eelarve	2026 eelarve	2027 eelarve	2028 eelarve
01 Üldised valitsussektori teenused		0	25 000	25 000	0	0

sh toetuse arvelt	0	0	0	0	0	0
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)	0	0	25 000	25 000	0	0
02 Riigikaitse		0	0	0	0	0
sh toetuse arvelt						
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)						
03 Avalik kord ja julgeolek		0	0	0	0	0
sh toetuse arvelt						
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)						
04 Majandus	2 520 461	1 706 952	1 300 000	400 000	150 000	850 000
sh toetuse arvelt	1 348 476	381 967	1 100 000	0	0	0
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)	1 171 985	1 324 985	200 000	400 000	150 000	850 000
05 Keskkonnakaitse	0	0	0	30 000	0	0
sh toetuse arvelt	0	0	0	0	0	0
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)	0	0	0	30 000	0	0
06 Elamu- ja kommunaalmajandus	62 880	106 000	0	0	0	0
sh toetuse arvelt	62 880	0	0	0	0	0
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)	0	106 000	0	0	0	0
07 Tervishoid		0	0	0	0	0
sh toetuse arvelt						
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)						
08 Vabaaeg, kultuur ja religioon	0	0	0	0	0	0
sh toetuse arvelt	0	0	0	0	0	0
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)	0	0	0	0	0	0
09 Haridus	23 274	0	0	10 000	0	0
sh toetuse arvelt	0	0	0	0	0	0
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)	23 274	0	0	10 000	0	0
10 Sotsiaalne kaitse		0	0	0	0	0
sh toetuse arvelt						
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)						
KÕIK KOKKU	2 606 615	1 812 952	1 325 000	465 000	150 000	850 000
sh toetuse arvelt	1 411 356	381 967	1 100 000	0	0	0
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)	1 195 259	1 430 985	225 000	465 000	150 000	850 000

	2023 täitmine	2024 eeldata v täitmine	2025 eelarve	2026 eelarve	2027 eelarve	2028 eelarve
Investeeringuobjektid nimeliselt						
Vabadussamba rek. Viru-Nigulas	0	0	25 000	25 000	0	0

sh toetuse arvelt						
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)	0	0	25 000	25 000	0	
04 Teed, tänavad	196 320	200 000	150 000	150 000	150 000	150 000
sh toetuse arvelt						
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)	196 320	200 000	150 000	150 000	150 000	150 000
04 Kalvi rand	0	67 500	0	0	0	0
sh toetuse arvelt	0	36 773	0	0	0	
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)	0	30 727	0	0	0	
04 Viru-Nigula kogukonnamaja projekt (kirikaia 2)	24 833	0	0	0	0	0
sh toetuse arvelt	0		0	0	0	
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)	24 833		0	0	0	
	0	0	0	0	0	0
sh toetuse arvelt	0		0	0	0	
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)	0		0	0	0	
06 Tänavavalgustus	0	70 000	0	0	0	0
sh toetuse arvelt	0	0	0	0	0	
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)	0	70 000	0	0	0	
06 MB Sprinter väljaostmine	0	36 000	0	0	0	0
sh toetuse arvelt	0	0	0	0	0	
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)	0	36 000	0	0	0	
04 Kunda ettevõtlusala projekteerimine ja ehitus	874 858	0	0	0	0	0
sh toetuse arvelt	675 946	0	0	0	0	
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)	198 912	0	0	0	0	
04 Kunda Pargi tänava rek. (sademevesi, tänav)	0	750 000	0	0	0	0
sh toetuse arvelt	0	0	0	0	0	
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)	0	750 000			0	
04 Mahu sadam	0	0	400 000	0	0	0
sh toetuse arvelt	0	0	350 000			
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)	0	0	50 000			
04 Kunda skatepark	67 980	0	0	0	0	0
sh toetuse arvelt	49 995	0	0	0	0	
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)	17 985	0	0	0	0	
04 Kergtee Kunda-Viru-Nigula -Kanguristi-Pada	458 469	420 000	0	200 000	0	0
sh toetuse arvelt	258 258	241 742	0	0	0	
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)	200 211	178 258	0	200 000	0	
04 Uus-Sadama tee	834 806	0	0	0	0	0
sh toetuse arvelt	339 284	0	0	0	0	

<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	495 522	0	0	0	0	
04 Kriisivalmiduse projekt	24 264	0	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>	19 000	0	0	0	0	
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	5 264	0	0	0	0	
06 UA korterite meede	62 880	0	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>	62 880	0	0	0	0	
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>		0	0	0	0	
04 Kahekohaline wc Kunda randa	18 673	0	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>	5 993	0	0	0	0	
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	12 680	0	0	0	0	
04 MATA projekt -Kunda terviseraja projekteerimine ja ehitus	4 080	78 452	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>	0	53 452	0	0	0	
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	4 080	25 000	0	0	0	
04 Muud projektid Paadikai	12 578					0
<i>sh toetuse arvelt</i>	0	0	0	0	0	
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	12 578	0	0	0	0	
04 Mäe 11 hoone projekteerimine ja ehitus (perearst+ muu)	3 600	191 000	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>	0	50 000	0	0	0	
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	3 600	141 000	0	0	0	
04 Aseri Tööstusala	0	0	750 000	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>	0		750 000	0	0	
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	0	0	0	0	0	
04 Kunda Mäe tänava rek. (sademevesi, tänav)	0	0	0	50 000	0	700 000
<i>sh toetuse arvelt</i>	0	0	0	0	0	0
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	0	0		50 000	0	70000
05 Jäätmejaam Aseri	0	0		30 000	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>	0	0		0		
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	0	0		30 000		
08 Aseri staadioni drenaaz ja jooksurada	0	0	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>	0	0	0	0	0	
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	0	0				
08 Kunda staadioni rek I ja II etapp (staadioni projekteerimine 2024, ehitus 2025-2026)	0	0	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>	0	0	0	0	0	
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	0	0	0			
08 Viru-Nigula kultuurikeskuse hoonete remonttööd	0	0	0	0	0	0

sh toetuse arvelt	0	0	0	0	0	
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)	0	0		0	0	
09 Haridusmaja Kundas (nimetus muutub)	0	0	0	10 000	0	0
sh toetuse arvelt	0	0	0	0	0	
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)	0	0		10 000	0	
09 Kunda Ühisgümnaasiumi hoone remonttööd (tuletõkkeuksed)	23 274	0	0	0	0	0
sh toetuse arvelt	0	0	0	0	0	
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)	23 274	0	0	0	0	
09 Aseri Keskusehoone (kooli 2)	23 274	0	30 000	0	0	0
sh toetuse arvelt	0	0	0	0	0	
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)	23 274	0	30 000	0	0	
KÕIK KOKKU	2 606 615	1 812 952	1 325 000	465 000	150 000	850 000
sh toetuse arvelt	1 411 356	381 967	1 100 000	0	0	0
sh muude vahendite arvelt (omaosalus)	1 195 259	1 430 985	225 000	465 000	150 000	850 000

Investeeringute rahastamiseks on kolm võimalust – oma eelarve vabadest vahenditest, võtta laenu ja kaasata projektitoetused. Investeeringute kavas on projektitoetuste osakaal 26% ja omavahendite osakaal 74% kokku eelarvestrateegia perioodil, mis paneb suured lootused ja kõrged nõudmised projektitaotluste kirjutajatele ja projekti läbiviijatele. Ülimalt oluline on taotluste esitamisel järgida eelarvestrateegias vastu võetud fiskaalpoliitilisi põhimõtteid, näiteks põhitegevuse tulemi suurust.

Eesmärgid investeeringute teostamisel:

- Võimalikult palju teha vajaduspõhiseid taotlusi Euroopa Liidu struktuurifondidesse saamaks maksimaalselt lisaraha valda vajalikeks investeeringuteks.
- Investeeringutega saavutada efekt juhtimiskulude ja majanduskulude kokkuhoiuks.
- Investeeringute tegemisel lähtuda valla tasakaalustatud ja jätkusuutlikust arengupõhimõttest.

3.4. Finantseerimistegevus

Viru-Nigula valla finantseerimistegevust kajastab tabel 10.

Tabel 10. Viru-Nigula valla finantseerimistegevus 2024-2028 prognoos.

	2023 täitmise	2024 eeldatav täitmine	2025 eelarve	2026 eelarve	2027 eelarve	2028 eelarve
Finantseerimistegevus	260 535	1 041 059	-552 590	-581 069	-875 887	-773 601
Kohustiste võtmine (+)	607 880	3 032 059	0	0	0	0
Kohustiste tasumine (-)	-347 345	-1 991 000	-552 590	-581 069	-875 887	-773 601

Laenude võtmine on vajalik investeringute tagamiseks ja seda tehakse kooskõlas eelarve võimekusega – vabad vahendid põhitegevuse tulemist ja kinnipidamine seadustest, mis puudutavad kohalike omavalitsuste netovõlakoormuse arvutamist.

Finantseerimistegevuses on arvestatud, et 2024. aastal Swedbanki laenude balloonmaksed summas 1,62 miljonit eurot refinantseeritakse.

Finantseerimistegevuse eesmärgid:

- Kohustiste võtmisel lubada maksimaalseks netovõlakoormuseks kuni 50% aastas.
- Kohustiste võtmisel ei tohi väheneda valla finantsjätkusuutlikkus.
- Kohustiste võtmine ei ole lubatud põhitegevuse kulude katteks.
- Kohustiste võtmisel lähtuda põhimõttest, et prioriteet on sellega saavutada lisaraha kaasamine.

Tabel 11 iseloomustab Viru-Nigula valla likviidsete varade dünaamikat.

Tabel 11. Viru-Nigula valla likviidsete varade muutus 2024-2028 prognoos.

	2023 täitmine	2024 eeldatav täitmine	2025 eelarve	2026 eelarve	2027 eelarve	2028 eelarve
Likviidsete varade muutus (+ suurenemine, - vähenemine)	-49 210	-94 899	-59 611	68 953	-36 921	227 957
Nõuete ja kohustiste saldode muutus kokku (+ /-)	-664 376	83 995	0	0	0	0
Likviidsete varade suunamata	169 881	74 982	15 371	84 323	47 402	275 359

Eesmärgid likviidsete varade planeerimisel:

- Tagada pidevalt, sh ka jooksva kuupäeval, valla arvetel likviidsus.
- Juhul, kui aastalõpu jäägis on likviidseid (vabu) vahendeid rohkem kui kavandatud, siis tohib neid kasutada ainult:
 - ✓ kohustuste kiiremaks tagasimakseks või
 - ✓ arengukavas kavandatud investeringute teostamiseks.

Kohalike maksude rakendamist eelarvestrateegia perioodil ei kavandata. Kohalike maksude tulusus on suhteliselt tagasihoidlik ja mõnede maksude rakendamine on omakorda suure kulukusega ehk madala rentablusega. Seaduste muutumisel võib situatsioon muutuda.

4. Ülevaade vallast

Viru-Nigula valla finantsnäitajate prognoos on esitatud tabelis 12.

Tabel 12. Viru-Nigula valla finantsnäitajad 2023 täitmine ja 2024-2028 prognoos.

	2023 täitmine	2024 eeldatav täitmine	2025 eelarve	2026 eelarve	2027 eelarve	2028 eelarve
Põhitegevuse tulud kokku	10 794 931	10 844 915	11 325 979	11 774 022	12 186 966	12 615 558
Põhitegevuse kulud kokku	9 929 152	10 817 179	10 811 000	11 050 000	11 200 000	11 450 000
Põhitegevustulem	865 780	27 736	514 979	724 022	986 966	1 165 558
Investeeringustegevus kokku	-511 148	-1 247 689	-247 000	-539 000	-298 000	-1 014 000
Eelarve tulem	354 632	-1 219 953	267 979	185 022	688 966	151 558
Finantseerimistegevus	260 535	1 041 059	-327 590	-116 069	-725 887	76 399
Likviidsete varade muutus (+ suurenemine, - vähenemine)	-49 210	-94 899	-59 611	68 953	-36 921	227 957
Nõuete ja kohustuste saldode muutus (+/-)	-664 376	83 995	0	0	0	0
Likviidsete varade suunamata jääk aasta lõpuks	169 881	74 982	15 371	84 323	47 402	275 359
Võlakohustused kokku aasta lõpu seisuga	2 747 345	3 788 404	3 460 814	3 344 745	2 618 858	2 695 257
Netovõlakoormus (eurodes)	2 577 465	3 713 422	3 445 443	3 260 422	2 571 456	2 419 898
Netovõlakoormus (%)	23,9%	34,2%	30,4%	27,7%	21,1%	19,2%
Netovõlakoormuse ülemmäär (eurodes)	8 657 796	8 675 932	8 494 484	8 241 815	7 921 528	7 569 335
Netovõlakoormuse ülemmäär (%)	80,2%	80,0%	75,0%	70,0%	65,0%	60,0%
Vaba netovõlakoormus (eurodes)	6 080 332	4 962 510	5 049 041	4 981 393	5 350 072	5 149 437

Viru-Nigula valla eelarvestrateegiasse ei konsolideeru ühtegi vallale kuuluvat sõltuvat üksust (nn tütarettevõtet). Seega on tabelis summad ja protsendid identsed valla (arvestusüksuse) eelarvestrateegia osaga.

5. Arvestusüksuse põhitegevuse tulem

Viru-Nigula valla põhitegevuse tulemi prognoos on esitatud tabelis 13.

Tabel 13. Viru-Nigula valla põhitegevuse tulem 2023 täitmine ja 2024-2028 prognoos.

	2023 täitmine	2024 eeldatav täitmine	2025 eelarve	2026 eelarve	2027 eelarve	2028 eelarve
Põhitegevuse tulud kokku	10 794 931	10 844 915	11 325 979	11 774 022	12 186 966	12 615 558
Põhitegevuse kulud kokku	9 929 152	10 817 179	10 811 000	11 050 000	11 200 000	11 450 000
Põhitegevustulem	865 780	27 736	514 979	724 022	986 966	1 165 558

Eesmärgid:

- Põhitegevuse tulem võiks katta kohustiste tagasimakse summa aastas (põhiosa + intressid).
- Põhitegevuse tulem peab kasvama.
- Põhitegevuse tulem peab tagama omafinantseerimise võimekuse koefitsiendi kasvu eelarvestrateegia perioodi lõpuks.
- Järgida fiskaalpoliitilist põhimõtet, et „heal ajal“ tuleb korjata reserve.

Eelarvestrateegias on püütud nimetatud eesmäärke järgida.

6. Arvestusüksuse võlakoorem

Viru-Nigula valla netovõlakoormuse prognoos on esitatud tabelis 14.

Tabel 14. Viru-Nigula valla netovõlakoormus.

	2023 täitmine	2024 eeldatav täitmine	2025 eelarve	2026 eelarve	2027 eelarve	2028 eelarve
Võlakohustused kokku aasta lõpu seisuga	2 747 345	3 788 404	3 460 814	3 344 745	2 618 858	2 695 257
Netovõlakoormus (eurodes)	2 577 465	3 713 422	3 445 443	3 260 422	2 571 456	2 419 898
Netovõlakoormus (%)	23,9%	34,2%	30,4%	27,7%	21,1%	19,2%
Netovõlakoormuse ülemmäär (eurodes)	8 657 796	8 675 932	8 494 484	8 241 815	7 921 528	7 569 335
Netovõlakoormuse ülemmäär (%)	80,2%	80,0%	75,0%	70,0%	65,0%	60,0%
Vaba netovõlakoormus (eurodes)	6 080 332	4 962 510	5 049 041	4 981 393	5 350 072	5 149 437

Eelarvestrateegia perioodil võetavad laenud kasvatavad järk-järgult valla rahalisi kohustusi. Netovõlakoormus suureneb strateegia perioodi jooksul ning moodustab prognoosiperioodi viimasel aastal 42,4% põhitegevuse tuludest. Kuid riigi poolt lubatud maksimaalsele netovõlakoormusele jääb see alla. Netovõlakoormuse ülemmäär hakkab alates 2025. aastast langema, jõudes eelarvestrateegia lõpu aastal 60 %-ni.

7. Finantsvõime

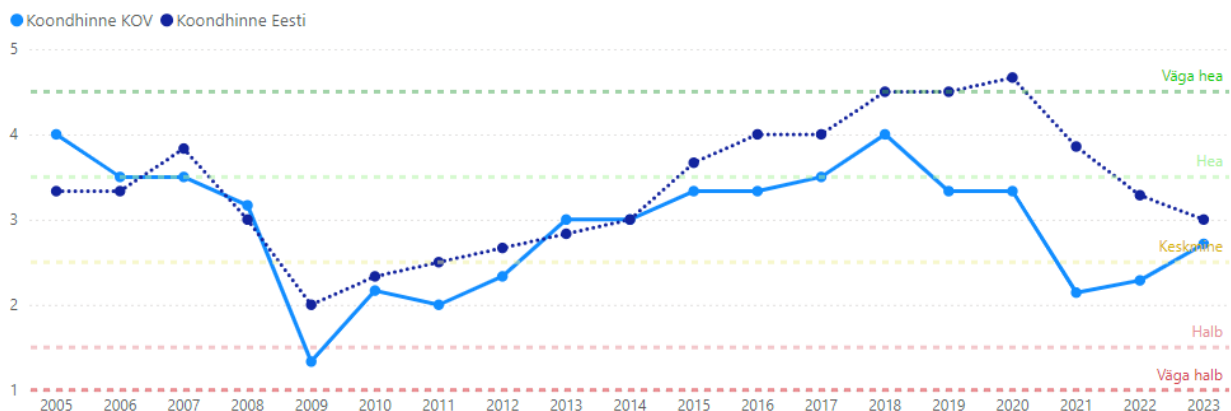
Valla finantsnäitajad on kooskõlas finantsdistsipliini tagamise meetmetega KOFS vastavaid paragrahve silmas pidades.

Eelarvestrateegia perioodil 2024-2028 on Viru-Nigula valla põhitegevuse tulude ja kulude suhe positiivne ning kasvavas trendis. Samas valla eelarve tulem on negatiivne, kuna vajalikud investeerimiskohustused ületavad investeerimiseks kasutada olevat põhitegevuse tulude ja põhitegevuse kulude vahet. Investeeringuteks jääb ainult valla enda eelarve vahenditest väheks. Kaasatakse laene ja projektitoetusi.

Rahandusministeerium jälgib KOVi ja KOV arvestusüksuse põhitegevuse tulemit ja netovõlakoomust. Samas on ministeerium täiendavalt teinud juurde [finantsindeksi mudeli](#), mille kohaselt hinnatakse omavalitsuse finantsseisu. Antud mudelisse kuulub 7 komponenti, kus hinnatakse:

- 1) võimekust teenindada võetud kohustusi;
- 2) võimekust tagada omavahenditest põhivara säilimine;
- 3) finantsvõimet ootamatutes olukordadeks;
- 4) võimet tasuda konkurentsivõimelist töötasu;
- 5) võimet tõsta teenuste kvaliteeti ja kättesaadavust;
- 6) võimet tasuda intresse;
- 7) investeerimisvajadus hoonete seisukorrast lähtuvalt.

Finantsolukorda hinnatakse skaalal 1 (väga halb) kuni 5 (väga hea). Viru-Nigula valla 2022.a finantsindeks antud mudeli kohaselt oli 2,29. 2023. aastal oli indeks 2,71. Kõige nõrgem näitaja oli likviidsed varad 1 ning teine madalam näitaja oli põhitegevuse tulem amortisatsioonist 1. 2023.aastal oli Viru-Nigula vald finantsindeksi poolest Eestis veidi üle keskmise. Võrreldes erinevate aastate dünaamikat (2005-2023), siis on märgata tõusu.

Alljärgnevas graafikus on 7 komponenti 2023. aastal eraldi välja toodud. 2005-2023 dünaamika graafiliselt.

Hindamistulemus näitajate lõikes

